

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT ANTONIO LA PERGOLA

fremSAT den 2. februar 1999 *

1. Under den foreliggende sag er der forelagt Domstolen to præjudicielle spørgsmål om fortolkningen af Bruxelles-konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (herefter »Bruxelles-konventionen« eller »konventionen«)¹. Det første spørgsmål vedrører begrebet »officielt bekræftet dokument« i konventionens artikel 50. Det andet spørgsmål drejer sig om konventionens artikel 32, stk. 2, og nærmere bestemt om, hvorvidt det eventuelt kræves, at rekviritus fortsat har bopæl i den stat, hvor fuldbyrdelsessagen er indledt.

Den retlige og faktiske baggrund for hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

2. De bestemmelser, begæringen om en fortolkning vedrører, er henholdsvis artikel 50 og artikel 32 i Bruxelles-konventionen, som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse² og

ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Helleniske Republiks tiltrædelse³.

I artikel 50 hedder det:

»Officielt bekræftede dokumenter, der er udstedt og eksigible i en kontraherende stat, skal efter begæring forsynes med fuldbyrdelsespåtegning i en anden kontraherende stat i overensstemmelse med den i artikel 31 og følgende fastsatte fremgangsmåde. Begæringen kan kun afslås, såfremt en fuldbyrdelse af det officielt bekræftede dokument vil stride mod grundlæggende retsprincipper i den stat, som begæringen rettes til.

Det fremlagte dokument skal med hensyn til godtgørelse af dets ægthed opfylde de betingelser, der stilles i den stat, hvor dokumentet er udstedt.

Bestemmelserne i afsnit III, afdeling 3, finder anvendelse i givet fald.«

Artikel 50, stk. 1, første punktum, blev ved artikel 14 i konventionen af 26. maj 1989

* Originalsprog: italiensk.

1 — EFT 1978 L 304, s. 17.

2 — EFT L 304, s. 1.

3 — EFT L 388, s. 1.

om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse⁴ ændret som følger:

»Officielt bekræftede dokumenter, der er udstedt og eksigible i en kontraherende stat, skal efter begæring erklæres for eksigible i en anden kontraherende stat i overensstemmelse med den i artikel 31 og følgende fastsatte fremgangsmåde.«

Efter denne ændring⁵ er bestemmelsen i Bruxelles-konventionens artikel 50 nu formuleret på samme måde som den tilsvarende artikel 50 i Lugano-konventionen af 16. september 1988 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (herefter »Lugano-konventionen«)⁶.

Bruxelles-konventionens artikel 32, stk. 2, som det andet præjudicielle spørgsmål vedrører, bestemmer følgende:

»Rettens stedlige kompetence afgøres efter den parts bopæl, mod hvem fuldbyrdelsen begæres. Såfremt denne part ikke har bopæl på den stats område, som begærin-

gen rettes til, er stedet for fuldbyrdelsen afgørende for kompetencen.«

3. De faktiske omstændigheder, som har givet anledning til tvisten i hovedsagen kan sammenfattes som følger. Unibank A/S (herefter »Unibank«) er en dansk bank med hjemsted i Århus. Den har gjort et krav gældende mod Flemming Christensen, som mellem 1990 og 1992 har underskrevet tre gældsbreve til fordel for banken på henholdsvis 270 000 DKK, 422 000 DKK og 138 000 DKK. De omhandlede gældsbreve er maskinskrevne og underskrevet af en tredjemand — en af bankens ansatte — som har underskrevet til vitterlighed om debtors underskrift. Det er desuden udtrykkeligt bestemt i dokumenterne, at de kan tjene som grundlag for tvangsfuldbyrdelse; i den forbindelse henvises der til den danske retsplejelovs § 478. De skyldige beløb er — efter hvad der fremgår af forelæggelseskendelsen — forfaldne til betaling.

4. På det tidspunkt, hvor gældsbrevene blev udstedt, boede rekvisitus i Danmark. Senere flyttede han imidlertid til Weiterstadt i Tyskland, hvor Unibank lod de tre gældsbreve forkynde for ham. På begæring af banken gav den tyske ret — Landgericht Darmstadt — fuldbyrdelsestilladelse. Flemming Christensen appellerede denne afgørelse, idet han dels gjorde gældende, at han havde betalt en del af gælden, dels at der forelå en aftale om afdragsvis betaling af restbeløbet. Rekvisitus oplyste også, at han havde forladt Tyskland, uden dog at give meddelelse om sin nye adresse. Appellinstansen ændrede førsteinstansens afgørelse og gav Flemming Christensen medhold. Den begrundede afgørelsen med, at

4 — EFT L 285, s. 1.

5 — Denne ændring finder dog ikke anvendelse på de faktiske omstændigheder i den foreliggende sag, da den trådte i kraft i Tyskland i 1994, mens de omtvistede gældsbreve går tilbage til 1990 og 1992.

6 — EFT L 319, s. 9.

der ikke kunne foretages tvangsfuldbyrdelse i Tyskland, da rekvisitus ikke længere boede i denne stat.

5. Unibank ankede dommen til Bundesgerichtshof, som fandt det nødvendigt at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

- »1) Er et gældsbevis underskrevet uden medvirken af en person, der er bemyndiget til officielt at bekræfte dokumenter — som f.eks. et gælds brev efter dansk ret (retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 5) — et officielt bekræftet dokument i Bruxelles-konventionens artikel 50's forstand, når det i gælds brevet udtrykkeligt er bestemt, at det kan tjene som grundlag for fuldbyrdelse, og når det efter lovgivningen i den stat, hvor det er oprettet, kan tjene som grundlag for tvangsfuldbyrdelse, dog med det forbehold, at fogedretten kan nægte at efterkomme rekvirentens anmodning om tvangsfuldbyrdelse, hvis der fremsættes indsigelser mod grundlaget for fuldbyrdelsen, og det findes betænkeligt at fremme forretningen?

Såfremt spørgsmål 1 besvares bekræftende:

- 2) Bevirker det forhold, at rekvisitus, mens der verserer en appelsag (konventionens artikel 36), flytter fra den stat, hvor fuldbyrdelsessagen blev indledt,

og hans opholdssted er ukendt, da, at en begæring om anerkendelse af en retsafgørelse eller et officielt bekræftet dokument, der er fremsat over for den ret, der har den stedlige kompetence i henhold til konventionens artikel 32, stk. 2, skal afvises eller ikke kan tages til følge?»

Det første præjudicielle spørgsmål

6. Med det første spørgsmål anmoder den forelæggende ret Domstolen om en fortolkning af begrebet »officielt bekræftet dokument« i Bruxelles-konventionens artikel 50. Domstolen anmodes navnlig om at præcisere, om et dokument — for at kunne betegnes som officielt bekræftet og for dermed at kunne fuldbyrdes i andre kontraherende stater — skal være oprettet under medvirken af en offentlig embedsmand eller i hvert fald under medvirken af en offentlig myndighed.

Unibank har i sit skriftlige indlæg foreslået, at spørgsmålet besvares benægtende; efter bankens opfattelse omfatter konventionens artikel 50 ethvert dokument, som kan danne grundlag for fuldbyrdelse i medfør af national ret i den stat, hvor dokumentet er oprettet. Det er derimod ikke nødvendigt, at selve dokumentet er blevet oprettet af en offentlig embedsmand eller i hvert fald under dennes medvirken. Efter denne opfattelse lægges der større vægt på dokumentets virkning — især den eksigibilitet, som skal tillægges det efter retsordenen i den stat, hvor det er oprettet — end på de regler, der gælder for dets oprettelse.

Den modsatte opfattelse gøres gældende af Flemming Christensen, Kommissionen, den tyske regering og Det Forenede Kongeriges regering. De er enige om, at det, for at et dokument kan falde ind under kategorien officielt bekræftede dokumenter i konventionens artikel 50, kræves, at dokumentets ægthed er attesteret af en offentlig myndighed eller et andet organ, der har kompetence hertil. Der kræves altså en særlig attestering, for hvilken reglerne skal fastsættes af retsordenen i den stat, hvor dokumentet er udstedt.

7. Efter min mening er den sidste opfattelse den rigtige. Det første moment — udledt af bestemmelsens ordlyd — der taler for denne løsning, findes i selve affattelsen af artikel 50. Der henvises nemlig i bestemmelsen til »officielt bekræftede dokumenter, der er *udstedt* og eksigible i en kontraherende stat«⁷. Udtrykket »udstedt« leder tanken hen på en proces ved oprettelsen af dokumentet, hvor ikke blot de berørte parter skal medvirke, men også et andet organ, som netop har til opgave at udstede dokumentet og give det karakter af et »officielt bekræftet dokument«. Ordlyden af den omhandlede bestemmelse — især anvendelsen af ordet »udstedt« — lader derfor formode, at bestemmelsen omhandler en kategori af dokumenter, som er resultatet af udøvelsen af den funktion, der består i oprettelse af offentlige dokumenter, og som i retsordenen er fordelt mellem offentlige embedsmænd og andre personer, hvis kompetence er fastlagt ved lov⁸.

7 — Min fremhævelse.

8 — I teorien omfatter begrebet officielt bekræftede dokumenter de dokumenter, der er oprettet af »offentlige og ministerielle embedsmænd, justitssekretærer, notarer, justitsembedsmænd (...)« (jf. G.A.L. Droz, *Compétence judiciaire et effets des jugements dans le Marché Commun*, Paris 1972, s. 391). Forfatteren tilføjer, at »officielt bekræftede dokumenter i artikel 50's forstand især vil være dokumenter oprettet af en notar« (Domstolens oversættelse).

Denne konklusion forekommer mig desuden at være den eneste, der er forenelig og sammenhængende med konventionens *ratio*. Formålet med konventionen er nemlig »i så vidt omfang som muligt at opnå fri bevægelighed for domme ved hjælp af en enkel og hurtig eksekvaturprocedure«⁹. Konventionens artikel 50 sidestiller »officielt bekræftede dokumenter, der er udstedt og eksigible i en kontraherende stat« med retsafgørelser. For disse dokumenter er der derfor på en vis måde »fri bevægelighed« ligesom for domme i den forstand, at der i medfør af artikel 50 gives dem en præferencstilling med hensyn til fuldbyrdelse i andre kontraherende stater. Man kan endog sige, at den ordning, der er fastsat i konventionen for officielt bekræftede dokumenter, er gunstigere end den, der gælder for retsafgørelser. Begæringen om fuldbyrdelsespåtegning på et officielt bekræftet dokument kan nemlig i henhold til artikel 50 kun afslås, hvis fuldbyrdelsen ville stride mod grundlæggende retsprincipper i den stat, som begæringen rettes til, mens der for dommenes vedkommende kan gives afslag af andre grunde¹⁰.

I betragtning af konsekvenserne af at kvalificere et dokument som et »officielt bekræftet dokument« er det hensigtsmæssigt, at der udvises forsigtighed ved fastlæggelsen af, hvilke dokumenter der falder ind under denne kategori. Officielt bekræftede dokumenter sidestilles nemlig med domme. Denne sidestilling er berettiget, netop for så vidt som det officielt bekræftede dokument er resultatet af en offentlig embedsmands intellektuelle og vurderende virksomhed, og dermed — om end indi-

9 — Jf. dom af 2.6.1994, sag C-414/92, Solo Kleinmotoren, Sml. I, s. 2237, præmis 20, og af 2.7.1985, sag 148/84, Deutsche Genossenschaftsbank, Sml. s. 1981, præmis 16.

10 — Jf. bestemmelsen i konventionens artikel 34, stk. 2, sammenholdt med artikel 27 og 28.

rekte og kun med henblik på dokumentation — udspringer af offentlig myndighed. Det er udelukkende, når disse kendetegn foreligger, og virksomheden udøves af særligt kvalificerede personer — der handler i egenskab af administrative organer eller private med offentlige opgaver — at konventionen bestemmer, at de »officielt bekræftede dokumenters« særlige virkninger udfolder sig. Det er derfor kun berettiget, at dokumenterne har disse virkninger, når de må formodes at være kendetegnet af nøjagtighed og sikkerhed, således som det er tilfældet, når repræsentative handlinger udføres af specialiserede offentlige embedsmænd. Derfor er det ikke en hvilken som helst privat viljeserklæring, der kan kvalificeres som et »officielt bekræftet dokument«, men kun dokumenter, for hvilke der er fastsat attesteringsprocedurer, som kan begrunde, at den omhandlede kategori af dokumenter sidestilles med retsafgørelser. Det ville derimod ikke være i overensstemmelse med konventionens ånd og formål, hvis de kontraherende stater skulle behandle private dokumenter, der ikke er bekræftet på nogen måde, ligesom afgørelser truffet af retsinstanser.

8. Overvejelserne i det foregående bekræftes af Jenard-Möller-rapporten¹¹ om Lugano-konventionen. Med hensyn til artikel 50 i denne konvention, som svarer til den bestemmelse, der er genstanden for den foreliggende sag, og som i det væsentlige har samme ordlyd¹², præciseres det nemlig i rapporten, at »officielt bekræftede doku-

menter« i denne bestemmelses forstand, er dokumenter, som opfylder følgende betingelser:

- »Dokumentets ægthed skal attesteres af en offentlig myndighed
- godtgørelsen af dets ægthed skal vedrøre dets *indhold* og ikke kun f.eks. underskriften
- dokumentet skal i sig selv være eksigibelt i den stat, hvor det er udfærdiget«¹³.

Efter den nævnte rapport — som også ifølge teorien¹⁴ er et nyttigt redskab ved fortolkningen af Bruxelles-konventionens artikel 50 — kan et dokument derfor kun betragtes som et officielt bekræftet dokument, når det er oprettet under medvirken af en offentlig myndighed, som netop har til opgave at *attestere dokumentets ægthed*, dvs. at give det karakter af et sikkert og ægte dokument, ikke blot med hensyn til kravene til det ydre som f.eks. datoen og underskriften, men også med hensyn til kravene til indholdet af selve dokumentet.

11 — EFT 1990 C 189 af 28.7.1990, s. 57.

12 — Som nævnt under punkt 2 har Bruxelles-konventionens artikel 50, som ændret efter Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse, samme ordlyd som den tilsvarende bestemmelse i Lugano-konventionen. Imidlertid var forskellene — også før denne ændring — helt uvæsentlige og berørte ikke bestemmelsens indhold. Udtrykket »forsynes med fuldbyrdelsespåtegning« er blot blevet afløst af ordene »erklæres for eksigible«.

13 — Punkt 72 (min fremhævelse). I samme punkt i rapporten fremhæves det, at »veksler og checks« ikke er omfattet af artikel 50.

14 — Jf. H. Gaudemet-Tallon, *Les Conventions de Bruxelles et de Lugano*, Paris 1993, s. 417.

9. Efter disse bemærkninger mener jeg derfor, at det kan udelukkes, at et gældsbevis, som er oprettet uden medvirken af en offentlig embedsmand — som det omtvistede dokument i hovedsagen — kan være et »officielt bekræftet dokument« i konventionens artikel 50's forstand. Ægtheden er nemlig en nødvendig betingelse for så vidt angår den kategori af dokumenter, den omhandlede bestemmelse vedrører, og kræver — af de ovenfor nævnte grunde — en offentlig myndigheds medvirken ved oprettelsen af dokumentet.

10. Endelig må et sidste aspekt af det spørgsmål, den forelæggende ret har stillet, afklares. Det fremgår nemlig af ordlyden af det præjudicielle spørgsmål, at den forelæggende ret ønsker oplyst, om det forhold, at dokumentet er eksigibelt i den stat, hvor det er udstedt, i sig selv er tilstrækkeligt til, at dokumentet kan falde ind under artikel 50's anvendelsesområde. Dette spørgsmål må efter min mening besvares benægtende. I henhold til den nævnte bestemmelse er det nemlig ikke tilstrækkeligt, at dokumentet er *eksigibelt*; der skal også være tale om et *officielt bekræftet dokument* i den forstand, jeg har angivet ovenfor. Dermed er dokumenter, som eventuelt kan tjene som grundlag for fuldbyrdelse i den stat, hvor de er oprettet, men som ikke betragtes som officielt bekræftede dokumenter i denne retsorden, udelukket fra bestemmelsens anvendelsesområde¹⁵.

15 — Jf. i denne retning Jenard-Møller rapporten, punkt 72, hvor der som eksempel på dokumenter, der ikke er omfattet af artikel 50's anvendelsesområde, nævnes »udenrettlige forlig, der kendes i dansk lovgivning, og som er eksigible efter dansk lov ...« (min fremhævelse).

Det andet præjudicielle spørgsmål

11. Den forelæggende ret har kun anmodet om en besvarelse af det andet præjudicielle spørgsmål for det tilfælde, at det første spørgsmål besvares bekræftende, dvs. hvis Domstolen måtte finde, at et gældsbevis, der er oprettet uden medvirken af en offentlig embedsmand, er et officielt bekræftet dokument i konventionens artikel 50's forstand. Derfor er det ikke nødvendigt at undersøge det andet spørgsmål, når henses til det svar, der efter min mening bør gives på det første spørgsmål. For fuldstændighedens skyld vil jeg dog også opholde mig ved dette præjudicielle spørgsmål.

Spørgsmålet går i det væsentlige ud på at få fastslået, om det hensigtsmæssige i en retssag i en anden kontraherende stat er betinget af, at sagsøgte fortsat har bopæl i den stat, hvor sagen blev anlagt. Spørgsmålet må efter min mening besvares benægtende. Det fremgår af konventionens artikel 31 ff., at det tilkommer rekvirenten at vælge, i hvilken kontraherende stat han vil indgive begæringen om eksekvatur. Det anføres navnlig i artikel 32, stk. 2, at »rettens stedlige kompetence afgøres efter den parts bopæl, mod hvem fuldbyrdelsen begæres«. Det præciseres ikke, hvilket tidspunkt der skal lægges vægt på ved anvendelsen af reglen om *forum debitoris*. Der kan dog efter min mening ikke være tvivl om, at dette tidspunkt kun kan være tidspunktet for indgivelsen af begæringen, hvilket har til følge, at de ændringer, der eventuelt måtte finde sted på et senere tidspunkt end de faktiske forhold, som har været afgørende for rettens kompetence, ikke kan have nogen indflydelse på den således fastlagte kompetence. Rekvirenten må nemlig kunne sætte sin lid til de

forhold, der foreligger på det tidspunkt, hvor han indgiver begæringen. I modsat fald ville det grundlæggende krav om retssikkerhed blive bragt i fare. Desuden ville rekvisitus selv let kunne unddrage sig fuldbyrdelse blot ved at skifte opholdssted eller bopæl, hvis rettens kompetence bort-

faldt som følge af, at rekvisitus skiftede bopæl efter begæringens indgivelse. Af disse grunde mener jeg, at det ikke har nogen indflydelse på, om begæringen skal admitteres, at rekvisitus skifter bopæl efter indgivelsen af begæringen om *eksekvatur*.

Forslag til afgørelse

12. Efter det således anførte skal jeg foreslå Domstolen at besvare de af Bundesgerichtshof forelagte spørgsmål som følger:

- »1) Artikel 50, stk. 1, i konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, som ændret ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Helleniske Republiks tiltrædelse skal fortolkes således, at et gældsbevis, hvis ægthed ikke er attesteret af vedkommende offentlige myndighed, ikke er et 'officielt bekræftet dokument, der er udstedt og eksigibelt i en kontraherende stat'.
- 2) Konventionens artikel 32, stk. 2, skal fortolkes således, at en begæring om *eksekvatur* ikke skal afvises eller forkastes på grund af, at rekvisitus forlader den stats område, som begæringen er rettet til, efter at have appelleret afgørelsen vedrørende begæringen.«